

Vlaanderen
is bodembewust

BODEM JAARVERSLAG 2025

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

ovam.vlaanderen.be

INHOUD

VOORWOORD 3

BODEMINFORMATIE BESCHIKBAAR MAKEN 4

Bodemattesten afleveren 4

BODEMONDERZOEK EN BODEMSANERINGSPROJECTEN 6

Bodemonderzoek 6

Bodemsaneringsprojecten 7

Ambtshalve tussenkomsten 8

KWALITEITSGARANTIES 13

Erkende bodemsaneringsdeskundigen 13

DOELSTELLING 2036 15

Beleid op maat 15

Fondsen 16

Waterbodems 18

NAAR GEZONDE BODEMS IN 2050 19

PFAS 20

Specifieke dossieropvolging 22

BEHANDELDE PARLEMENTAIRE VRAGEN EN PUBLIEKSVRAGEN 24

VOORWOORD

Beste lezer

Een gezonde bodem is niet vanzelfsprekend. Toch vormt hij de basis van wat we belangrijk vinden: veilig voedsel, zuiver water, biodiversiteit en ruimte om te wonen en te ondernemen. De bodem helpt ons ook om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Vaak merken we zijn waarde pas als er problemen opduiken.

Daarom blijft OVAM elke dag investeren in kennis, onderzoek, preventie en sanering. Ook in 2025 hebben we belangrijke stappen vooruit gezet. We leverden bijna 288 000 bodemattesten af, volgden duizenden bodemonderzoeken op en begeleidden honderden saneringsprojecten. Daarmee maken we risico's beheersbaar, geven we verontreinigde gronden nieuwe kansen en zorgen we voor betrouwbare informatie voor burgers, bedrijven en lokale besturen.

Achter die resultaten staan de medewerkers van OVAM. Met hun expertise, engagement en doorzettingsvermogen werken zij elke dag aan een gezondere bodem in Vlaanderen. Ze begeleiden complexe saneringen, ontwikkelen nieuw beleid en ondersteunen burgers en partners met kennis en advies. Hun inzet maakt het verschil, vandaag én morgen. Daar ben ik bijzonder trots op.

Tegelijk staan we voor grote uitdagingen. Nieuwe verontreinigingen zoals pfas en andere zorgwekkende stoffen, de gevolgen van klimaatverandering en de toenemende druk op de open ruimte vragen om een andere aanpak. Daarom kijken we steeds verder dan alleen saneren. Met de ambities van Bodem 2050 bouwen we aan gezonde en veerkrachtige bodems die ook toekomstige generaties alle kansen bieden. Dit vraagt niet enkel een aanpak vanuit OVAM maar de verdere, structurele uitbouw van een samenwerking met verschillende partners. Ook hier zet OVAM graag mee haar schouders onder.

Die toekomst vraagt niet alleen acties op het terrein, maar ook een sterk beleidskader. Daarom werkt OVAM aan een grondige herziening van het Bodemdecreet. Zo zorgen we ervoor dat onze instrumenten klaar zijn voor nieuwe uitdagingen en leggen we vandaag de basis voor de bodemzorg van morgen.

In dit jaarverslag ontdekt u hoe OVAM samen met haar medewerkers, partners en stakeholders werkt aan die toekomst. Want zorgen voor de bodem is investeren in de toekomst.

Ann Cuyckens
Afdelingshoofd Bodembeheer
OVAM

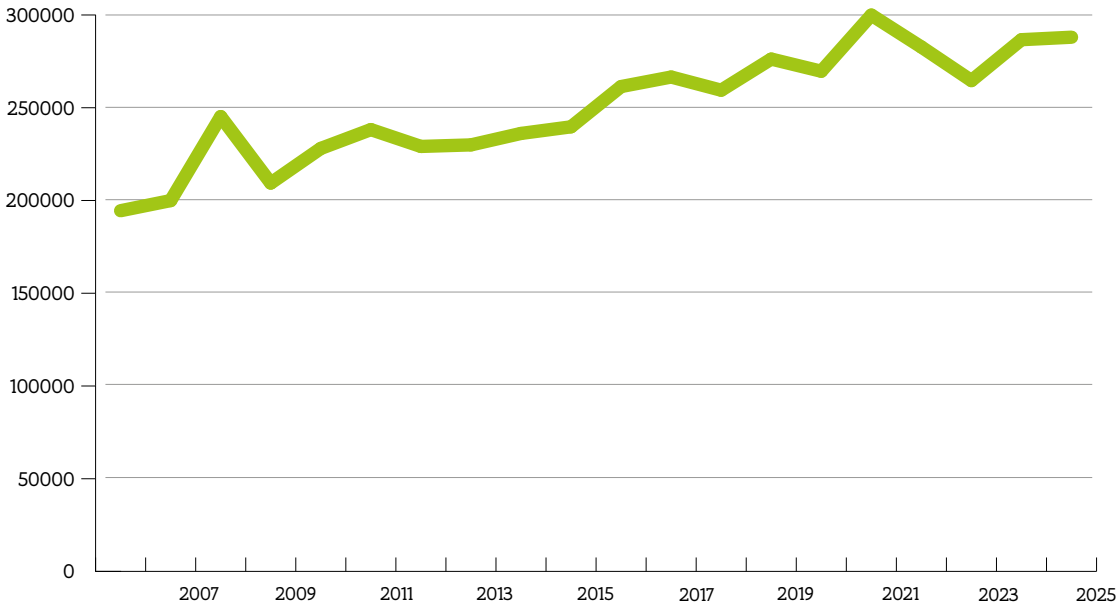
BODEMINFORMATIE BESCHIKBAAR MAKEN

Bodemattesten afleveren

Inleiding

Wilt u een grond overdragen, dan hebt u sinds 1996 een bodemattest nodig. OVAM levert zo'n attest af binnen maximaal 14 dagen als een grond niet gebonden is aan een dossier. Is dat wel het geval, dan is de aflevertermijn maximaal 60 dagen. Momenteel verwerkt OVAM ongeveer 1000 aanvragen per dag. In 2025 leverde dat 287 948 bodemattesten op. De prijs voor een attest bedraagt 67 euro per kadastraal perceel en 269 euro voor een deel van een kadastraal perceel.

Aantal afgeleverde bodemattesten per jaar

Ruim 39 000 bodemattesten na opname in register

Als een grond wordt opgenomen in het grondeninformatieregister, ontvangen de eigenaar, de gebruiker en de gemeente automatisch een bodemattest. In 2025 ging het in totaal om 39 799 van dit soort attesten.

Eind 2025 telde het grondeninformatieregister 298 000 percelen. Sinds de invoering van het Bodemdecreet op 1 juni 2008 wordt info uit de gemeentelijke inventaris rechtstreeks op het bodemattest vermeld. OVAM werkt nauw samen met de gemeenten om deze lokale inventarissen actueel te houden.

Lokale besturen aan het roer bij beheer risicolocaties

Sinds 17 november 2025 is het beheer van de gemeentelijke inventaris volledig digitaal en kaartgericht (GIS-gebaseerd).

Daarnaast zijn de lokale besturen sinds november 2025 als enige bevoegd om risicolocaties te beheren. OVAM en bodemsaneringsdeskundigen kunnen zelf geen locaties toevoegen of verwijderen. Enkel in noodsituaties kan OVAM, in overleg, nog rechtstreeks ingrijpen.

Helpdesk OVAM

Wie vragen heeft over de bodem, komt terecht bij het team Klantenbeheer van OVAM. Dat dit team intensief gecontacteerd wordt, blijkt uit de jaarcijfers van 2025. De helpdesk behandelde 20 654 telefoons en 7178 bodemmails. Ongeveer de helft van deze vragen komt van notarissen en vastgoedmakelaars, al vindt ook de burger vlot de weg naar OVAM.

Nieuw platform en digitale focus

De werkwijze om bodemattesten aan te vragen veranderde in 2025 grondig, na de overstap naar het Vastgoedinformatieplatform (VIP). Specifieke vragen worden sindsdien opgepikt door Athumi, de beheerder van het platform.

Om actuele info makkelijk ter beschikking te stellen, zet OVAM sterk in op digitale dienstverlening die nauw aansluit bij de behoeften van bezoekers. Daarnaast trekt OVAM de kaart van digitale formulieren.

OVAM gaf ook toelichtingen aan het departement Mobiliteit & Openbare Werken en werkte actief mee aan opleidingsprogramma's van de notarissen- en makelaarsfederaties.

BODEMONDERZOEK EN BODEMSANERINGSPROJECTEN

Bodemonderzoeken

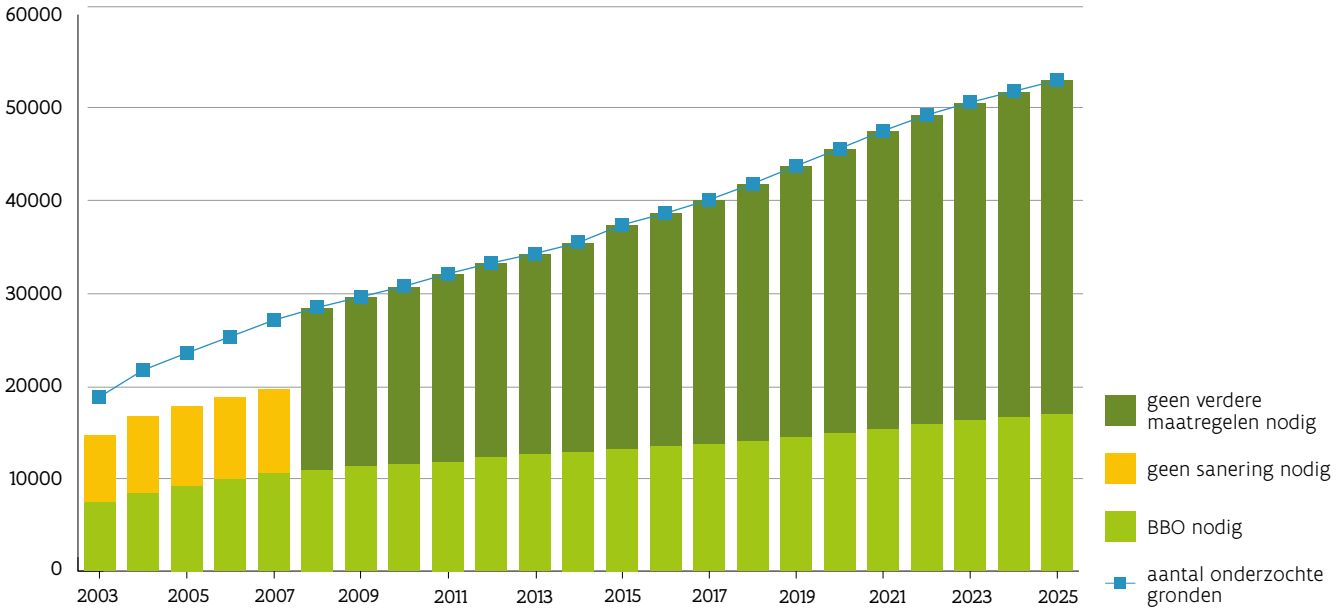
Als een risicogrond wordt overgedragen of een risico-activiteit stopt, is een oriënterend bodemonderzoek wettelijk verplicht. Het rapport hiervan moet worden bezorgd aan OVAM. Voor bepaalde risico-inrichtingen geldt bovendien een periodieke verplichting om dit onderzoek te herhalen.

Bij ernstige aanwijzingen van bodem- of grondwaterverontreiniging, kan OVAM de eigenaar verplichten om een diepgaander, beschrijvend bodemonderzoek uit te voeren.

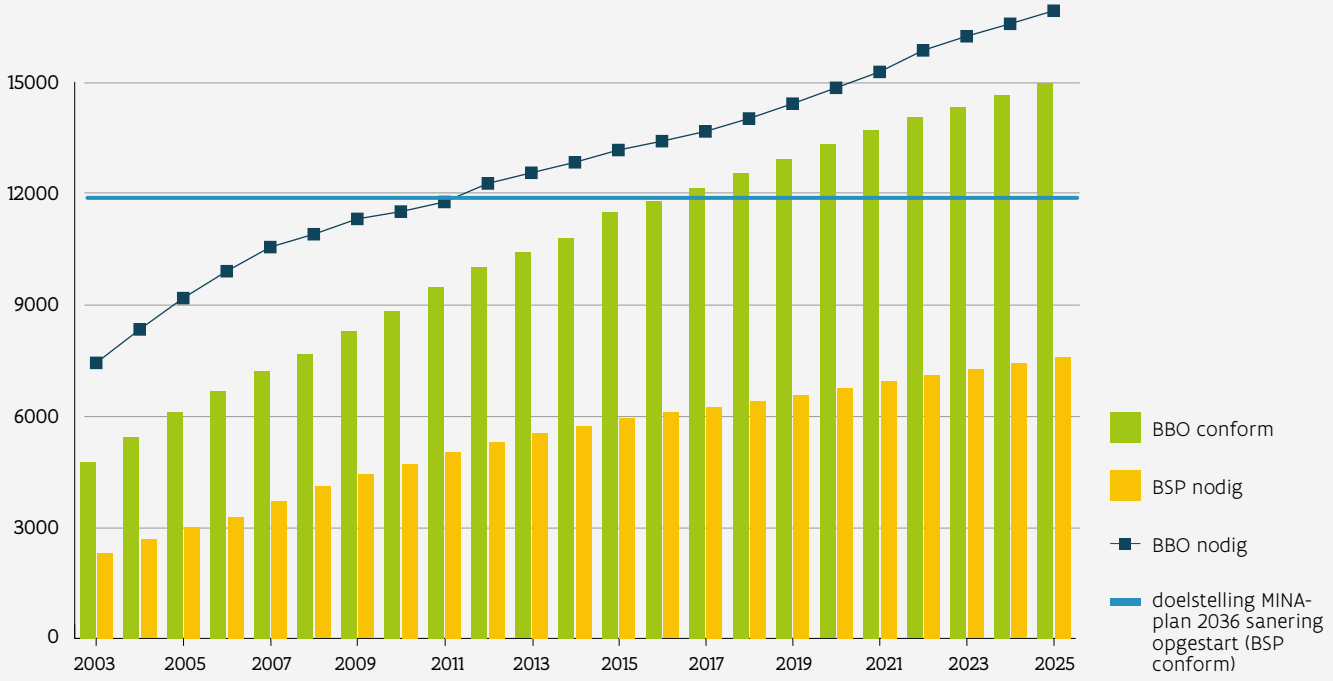
Aantal ontvangen en verwerkte bodemonderzoeken

	2021	2022	2023	2024	2025
Oriënterend onderzoek	**3248**	**3048**	**2725**	**2655**	**2835**
Oriënterend en beschrijvend onderzoek	**177**	**156**	**174**	**123**	**124**
Beschrijvend bodemonderzoek	**375**	**323**	**349**	**393**	**375**

Overzicht aantal verontreinigde en niet-verontreinigde gronden

Evolutie van BBO's en BSP's

Bodemsaneringsprojecten

Conformiteitsattest

Als bij bodemonderzoek verontreiniging aan het licht komt, moet de saneringsplichtige een (al dan niet beperkt) bodemsaneringsproject laten opstellen. Na goedkeuring levert OVAM een conformiteitsattest af dat meteen geldt als vergunning om de saneringswerken te starten. Zodra de werken achter de rug zijn, volgt een officiële eindverklaring van OVAM, al kunnen er in sommige gevallen nog wel bewakings- en controlemaatregelen worden opgelegd.

De cijfers van 2025

- **Nieuwe projecten.** Voor 135 nieuwe locaties werd er vorig jaar een bodemsaneringsproject ingediend bij OVAM.
- **Werven opgestart.** Op 162 locaties gingen saneringswerken van start.
- **Werven afgerond:** Op 149 locaties werd de bodemsanering succesvol beëindigd en leverde OVAM een eindverklaring af.

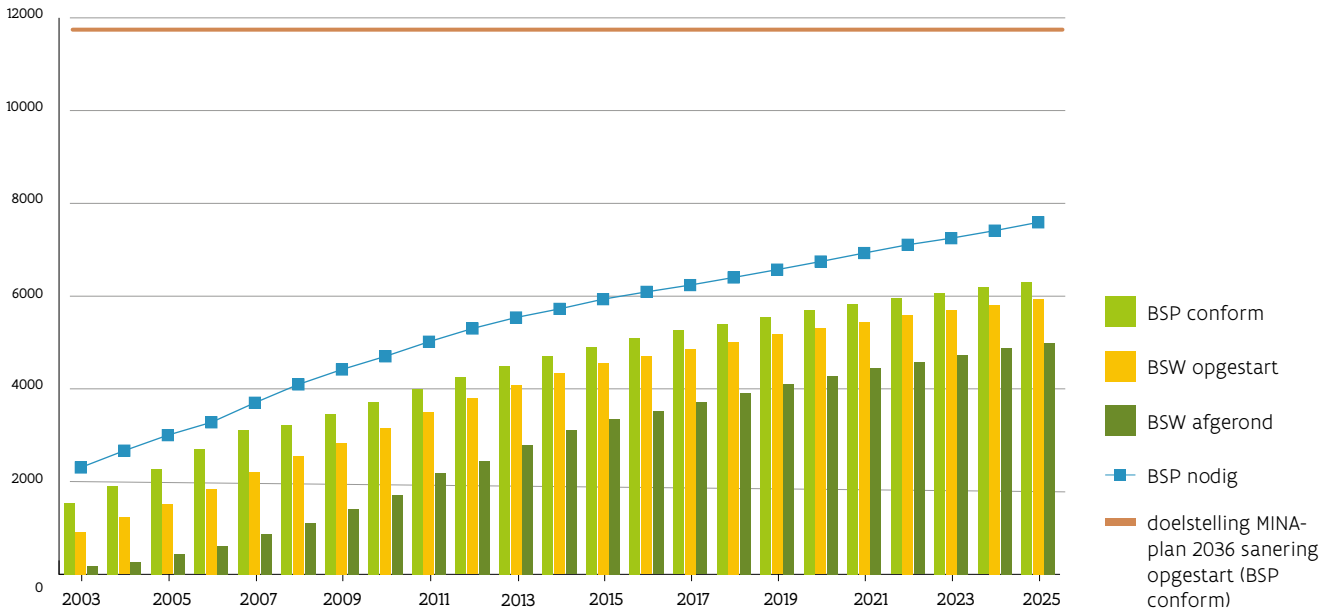
De kostprijs

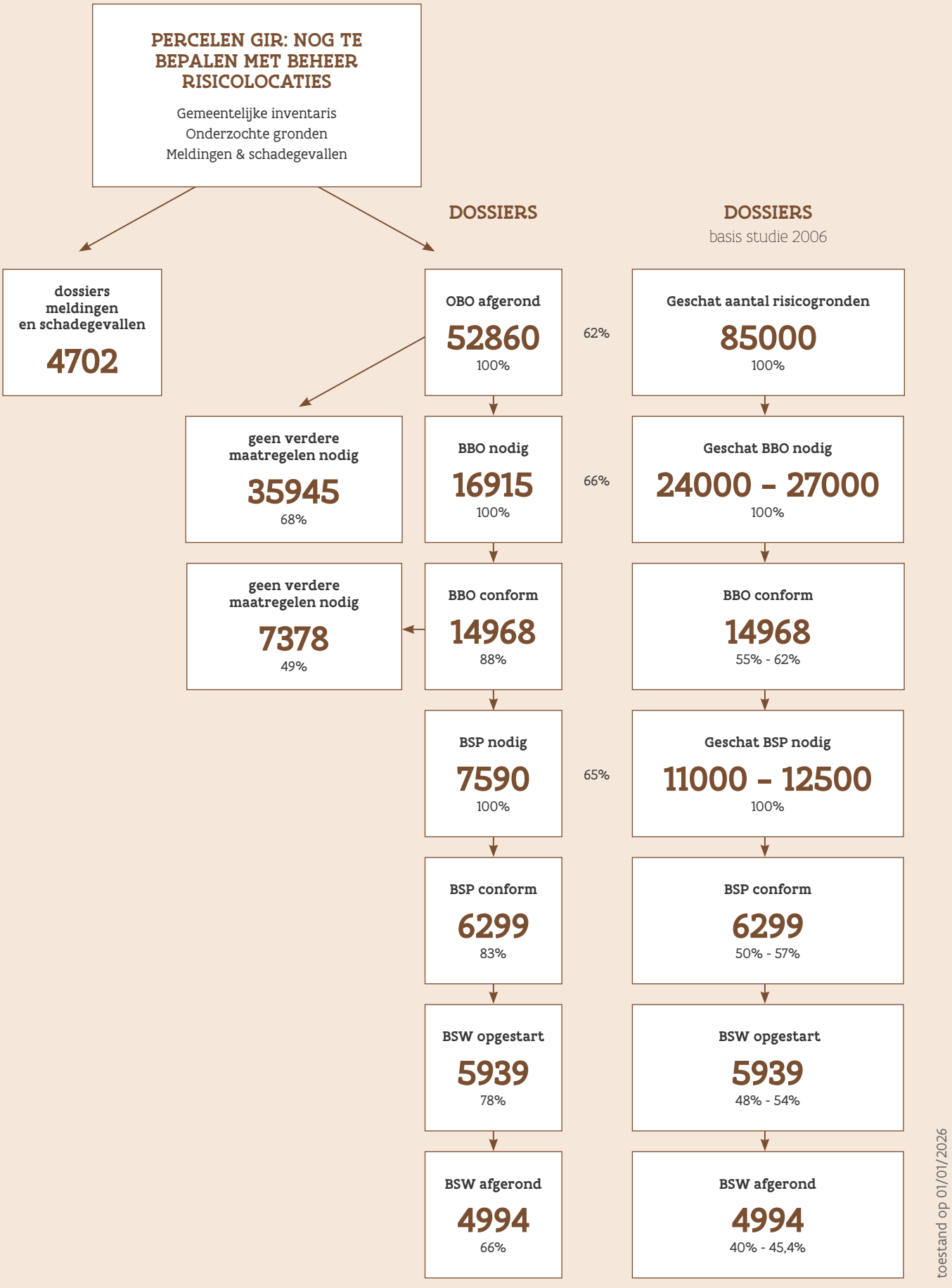
Voor de projecten waarvoor OVAM in 2025 een conformiteitsattest goedkeurde, wordt de totale kostprijs geraamd op zo'n 178,818 miljoen euro. Het totaal geraamde bedrag over tien jaar (2016-2025), bedraagt ongeveer 1,57 miljard euro.

Overzicht bodemsaneringsprojecten

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ingediend	176	182	168	137	137	148	139	134	100	124	135
Aanvullingen en/of wijzigingen	7	7	6	8	9	9	6	8	5	13	8
Conformiteitsattesten	264	247	244	200	189	209	190	189	155	177	168
In uitvoering (werken/nazorg)	273	256	248	204	213	167	188	188	158	154	162
Eindverklaringen	291	246	260	239	231	186	183	178	183	183	149

Overzicht BSP-BSW evolutie

PERCELEN GIR: NOG TE BEPALEN MET BEHEER RISICOLOCATIES
Gemeentelijke inventaris
Onderzochte gronden
Meldingen & schadegevallen
DOSSIERS
DOSSIERS
basis studie 2006
dossiers meldingen en schadegevallen
4702
OBO afgerond
52860
100%
62%
Geschat aantal risicogronden
85000
100%
geen verdere maatregelen nodig
35945
68%
BBO nodig
16915
100%
66%
Geschat BBO nodig
24000 – 27000
100%
geen verdere maatregelen nodig
7378
49%
BBO conform
14968
88%
BBO conform
14968
55% - 62%
BSP nodig
7590
100%
65%
Geschat BSP nodig
11000 – 12500
100%
BSP conform
6299
83%
BSP conform
6299
50% - 57%
BSW opgestart
5939
78%
BSW opgestart
5939
48% - 54%
BSW afgerond
4994
66%
BSW afgerond
4994
40% - 45,4%
toestand op 01/01/2026

Ambtshalve tussenkomsten

Wanneer grijpt OVAM zelf in bij bodemverontreiniging?

Het Bodemdecreet geeft aan dat de saneringsplichtige het initiatief moet nemen voor een sanering. Toch zijn er situaties waarin OVAM de regie overneemt:

- **Onschuldige eigenaars.** Als alle betrokkenen op een perceel het statuut van onschuld hebben gekregen.
- **Weigerachtige partijen.** OVAM grijpt dan in via handhaving en neemt de sanering over.
- **Wettelijke afspraken.** Bij dadingen en bijzondere overeenkomsten (volgens artikel 164 van het Bodemdecreet) waarin wettelijk is vastgelegd dat OVAM het overneemt.
- **Grootschalige, historische verontreiniging.** Zodra zo'n site officieel is afgebakend, start OVAM de sanering op. In 2025 gebeurde dit zowel op locaties van vrijgestelde particulieren als op sites met meerdere eigenaars.
- **Faillissementen.** Bij verontreinigde terreinen waar de vrije markt geen oplossing voor biedt. OVAM koopt de grond dan aan via het protocol curatoren om het te saneren en herontwikkelen.
- **Scholen.** Bij de toepassing van het protocol scholen, een samenwerking tussen de ministers van Omgeving en Onderwijs, op voordracht van OVAM, AGIOn en GO!.
- **Acute noodsituaties.** Als de volksgezondheid direct gevaar loopt en OVAM via dringende veiligheidsmaatregelen moet tussenkomen.

Deze actieve ingrepen staan los van de dagelijkse ondersteuning aan lokale besturen bij nieuwe meldingen van bodemverontreiniging, en de grotendeels adviserende rol die OVAM speelt bij schadegevallen.

Evolutie middelen

Start en financiert OVAM zelf een bodemsanering (de zogeheten ambtshalve saneringen), dan gebeurt dat met kredieten uit het MINA- en het BodemBeschermingsFonds (BBF). In 2025 gaf OVAM in totaal 29 164 miljoen euro uit aan deze opdrachten. Een team van 15 voltijdse medewerkers (VTE) staat in voor het beheer van dit budget.

Totale vastleggingsbedragen voor ambtshalve opdrachten

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Effectieve besteding (EUR)	€ 39 636 313	€ 37 242 300	€ 39 596 971	€ 31 519 438	€ 34 733 966	€ 29 164 301

Aantal ambtshalve uitvoeringen bij onschuld

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nieuw op te starten BBO	91	84	88	83	100	79
Verder te zetten BBO/BSP/BSW	729	787	797	816	836	883
Totaal in behandeling	820	871	885	899	937	962

In 54 dossiers verkreeg OVAM in 2025 een definitieve oplossing, na het afronden van het diepgaande onderzoek of het voltooien van de saneringswerken. Daarnaast deden we nog tal van andere gerichte ingrepen. Denk maar aan verkennende onderzoeken naar pfas-vervuiling, handhavingsacties, de aanpak op scholen en de overname van gronden na een faillissement.

Overzicht tussenkomsten 2025

Gemeente/roepnaam	Gegund bedrag 2025 (EUR)	(Voormalige) activiteit	Parameters	(Nieuwe) ruimtelijke invulling
Mechelen – Motstraat	**€ 1 177 812**	**Raffinaderij, zeepziederij, papierfabriek**	**PAK's Cyanides Minerale olie Zware metalen Asbest**	**Infrastructuurwerk, appartementen**
Ninove – Ganzenstraat	**€ 1 027 260,25**	**Ophooglaag**	**Zware metalen Asbest PCB's**	**Infrastructuurwerk, appartementen**
Machelen – Biochim	**€ 872 594,55**	**Solventrecuperatie Brand**	**BTEX PAK's Minerale olie**	**Nog te bepalen**
Antwerpen – Noorderlaan	**€ 547 968,34**	**Autofabriek**	**pfas**	**Circulair bedrijventerrein**
Herzele – Stationsstraat	**€ 409 362,98**	**Garagewerkplaats**	**BTEX Minerale olie PAK's Zware metalen**	**Woongelegenheid**
Antwerpen – Dokter Robert Kochstraat	**€ 352 222,53**	**Schrootopslag**	**PAK's Minerale olie asbest**	**Zorginstelling**
Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht - Achterhoek	**€ 319 788,86**	**Schietstand**	**Lood**	**Landbouw**

Voornaamste ambtshalve tussenkomsten in 2025

KWALITEITSGARANTIES

Erkende bodemsaneringsdeskundigen

Bodemonderzoeken en -saneringen worden uitgevoerd onder leiding of toezicht van een erkende bodemsaneringsdeskundige. OVAM beslist over de erkenning als bodemsaneringsdeskundige en over de schorsing en de opheffing ervan.

Eind 2025 waren er in totaal 56 bodemsaneringsdeskundigen erkend. Die zijn onderverdeeld in twee categorieën: 15 deskundigen met een erkenning van type 1, met focus op de uitvoering van het oriënterend bodemonderzoek, en 41 deskundigen met een erkenning van type 2, die ook saneringen mogen begeleiden.

Verschuivingen in 2025

In 2025 erkende OVAM 2 nieuwe bodemsaneringsdeskundigen. Van 3 deskundigen werd de erkenning stopgezet, 1 bodemsaneringsdeskundige werd tijdelijk geschorst.

Kwaliteitszorg

Om de kwaliteit van het bodemonderzoek in Vlaanderen te garanderen, houdt OVAM de werking van de deskundigen nauwgezet in de gaten. Dit gebeurt via een drieledige controle via audits, werfcontroles en rapportcontroles.

Alle gegevens en vaststellingen die OVAM via deze verschillende invalshoeken verzamelt, worden samengebracht in een individueel kwaliteitsdossier per deskundige. Dat geeft een helder overzicht van hoe nauwkeurig elke expert te werk gaat.

Hoe controleert OVAM bodemdeskundigen?

Om correcte bodemonderzoeken en -saneringen te garanderen, screent OVAM erkende bodemsaneringsdeskundigen via audits. Elke deskundige is verplicht om met een intern kwaliteitssysteem te werken. OVAM licht dit systeem periodiek door (volgens artikel 8bis van het Bodemdecreet) en neemt daarbij het volledige traject onder de loep: van opdrachtaanvraag tot eindrapport.

Tijdens de audit evalueren we zowel de procesbeschrijving als de procesvoering van de erkende bodemsaneringsdeskundige.

- **Het procesluik** evalueert hoe processen op papier zijn beschreven én hoe ze in de praktijk worden uitgevoerd. Deze procesmatige benadering leunt nauw aan bij de bekende ISO 9001-kwaliteitsnorm.
- **Het technisch-inhoudelijk luik** toetst af of de werkwijze van de deskundige feilloos aansluit bij het huidige wettelijke en wetgevende kader.

OVAM onderzoekt kortweg of de deskundige over voldoende actuele wetgevingskennis beschikt. Daarnaast beoordelen we of de expert in staat is om alle noodzakelijke bodemgegevens correct te verzamelen, resultaten foutloos te interpreteren en uiteindelijk de juiste conclusies te trekken.

Aantal audits

Audit	Aantal audits in 2023	Aantal audits in 2024	Aantal audits in 2025
Procesaudit	**30**	**16**	**9**
Technische audit	**36**	**38**	**40**

Hoe controleert OVAM bodemdossiers?

Met steekproeven controleren we hoe bodemonderzoeken en -saneringen worden uitgevoerd. Dit gebeurt via rapport- of veldwerkcontroles, of naar aanleiding van een externe klacht.

Rapportcontrole

In 2025 centraliseerde OVAM alle gegevens uit de verschillende controles (standaard-, steekproef- en technische controles). Bodemsaneringsdeskundigen kregen twee keer een periodieke terugkoppeling. Halverwege 2025 zijn er daarnaast 8 sensibiliseringsgesprekken gevoerd met deskundigen over specifieke aandachtspunten binnen het oriënterend bodemonderzoek.

Veldwerk- en werfcontrole

Tijdens een veld- en werfcontrole beoordeelt OVAM de bodemsaneringsdeskundige (en eventuele onderaannemers) rechtstreeks op de locatie zelf.

In 2025 leidde dat tot de volgende acties:

- **54 veldcontroles op de uitvoering van monsternames (bodem, grondwater en sediment)**
- **28 werfcontroles tijdens de startvergadering en de daadwerkelijke uitvoering van de werken**

DOELSTELLING 2036

Beleid op maat

Opvolgen brownfieldconvenanten

In 2025 volgde OVAM 85 actieve brownfieldconvenanten op omwille van aanwezige bodemverontreiniging. Daarnaast waren we betrokken bij 30 goedgekeurde aanvragen waarvoor de onderhandelingen nog lopen.

Verder namen we in 2025 de volgende stappen:

- **5 realisatieconvenanten afgesloten,** waardoor de projectontwikkelaar geen financiële zekerheid hoeft te stellen.
- **Bij een zestal convenanten** een addendum of samenwerkingsovereenkomst opgesteld om de sanering en de herontwikkeling op elkaar af te stemmen.

Blackfields: van zware erfenis naar brightfield

- **Blackfields** zijn zwaar verontreinigde terreinen waarvan de saneringskosten hoger liggen dan de werkelijke marktwaarde van de grond. Omdat de eigenaars, vaak failliete bedrijven of erfgenamen van een onbeheerde nalatenschap, de sanering niet kunnen betalen, blijven de gronden liggen.
- **Aankoopstop in 2025.** In 2025 gold een stop voor de aankoop van nieuwe blackfields voor 1 symbolische euro, behoudens enkele uitzonderlijke situaties. In 2025 kocht OVAM twee kleine perceeltjes in Gavere van twee particulieren die de sanering onmogelijk zelf konden betalen. De aankoop was noodzakelijk om de sanering van een aangrenzend terrein te kunnen starten.
- **De ambitie: herontwikkeling met lokale partners.** Momenteel heeft OVAM zo'n 25 blackfields in eigendom. Het minimale doel is om deze gronden volledig te saneren en weer op de markt te brengen. Waar mogelijk werken we samen met lokale partners aan een breder plan. Het doel is om niet enkel te saneren, maar de gronden meteen duurzaam en circulair te herontwikkelen. Zo veranderen deze probleemlocaties in brightfields: voorbeeldprojecten voor de toekomst.

Site-aanpak: OVAM ontzorgt particulieren bij bodemonderzoek

Veel particulieren wonen op gronden die in het verleden verontreinigd werden als stortplaats, fabrieksterrein, werkplaats of brandstofopslagplaats. Volgens het decreet moeten deze gronden ten laatste tegen 2021, 2023 of 2027 een oriënterend bodemonderzoek hebben ondergaan.

Om onschuldige eigenaars te ontzorgen, neemt OVAM de teugels én de kosten in handen:

- **Gratis onderzoek.** OVAM voert het bodemonderzoek zelf uit. De eigenaar hoeft niets te betalen of te regelen.
- **Efficiënte site-aanpak.** Door de gronden binnen een gemeente te bundelen in één groot siteonderzoek, kan OVAM sneller en goedkoper werken.

Fondsen

BOFAS vzw (tankstations)

BOFAS vzw financiert de bodemsanering van tankstations. De erkenning van het fonds is door de Interregionale Bodemsaneringcommissie verlengd tot 31 december 2027 om de overgebleven dossiers af te handelen.

In Vlaanderen werden na de laatste aanmeldingsronde 113 dossiers goedgekeurd (70 sluitingen en 41 voortzettingen).

Stand van zaken rond de saneringen:

- **Focus op afronding**. Voor de 70 stopgezette tankstations lag de focus in 2025 volop op de uitvoering van de saneringswerken en de eindevaluatie.
- **Terugbetalingen.** Bij tankstations die openblijven, betaalt BOFAS de kosten pas terug na sanering. Hiervoor is een eindverklaring van OVAM absoluut noodzakelijk. Momenteel verwacht nog 5,3% van de locaties een terugbetaling.
- **Risicodossiers.** Bij een klein deel van de locaties (0,5%) verlopen de werken moeizaam. BOFAS begeleidt die dossiers intensief om te vermijden dat ze te laat worden ingediend voor terugbetaling.
- **Snellere verkoop dankzij noodprocedure.** Eigenaars die hun grond willen verkopen maar vastlopen door de verontreiniging, kunnen via een afwijkende procedure van het Bodemdecreet sneller schakelen. OVAM vernieuwde deze procedure. In 2025 is ze voor 2 terreinen succesvol doorlopen.

Promaz vzw (stookolie)

Promaz vzw helpt burgers en bedrijven bij de financiering en uitvoering van bodemsaneringen door lekkende mazouttanks. De officiële aanmeldingsperiode voor historische schadegevallen sloot af op 28 februari 2025.

Balans van de aanmeldingsperiode (tot eind 2025)

- **6305 dossiers in totaal.** Promaz registreerde 4716 officiële aanvragen en 1589 registraties. Maar liefst 65% hiervan ligt in Vlaanderen.
- **Versnelling in 2025.** Sinds de start zijn 2341 aanvragen definitief aanvaard, waarvan 978 in 2025. Tegelijkertijd werden 1317 dossiers onontvankelijk verklaard, waarvan 1097 in 2025.
- **Nieuwe schadegevallen (Promaz RE).** Sinds 1 maart 2025 kunnen nieuwe lekken via een verzekeringssysteem worden gemeld. Tot eind 2025 liepen hiervoor 94 aanvragen binnen (47% in Vlaanderen).
- **Concrete resultaten**. Sinds de opstart heeft Promaz 305 dossiers effectief opgestart (157 in Vlaanderen). De absolute prioriteit lag bij de 247 meest dringende gevallen die inmiddels bijna allemaal lopen. Daarnaast zijn er al 311 terugbetalingsdossiers voor woningen volledig afgerond.

Vlabotex vzw (droogkuisbedrijven)

Vlabotex vzw is sinds 2007 de officiële bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector, erkend door de Vlaamse Regering voor een periode van 30 jaar. Het fonds neemt de saneringsplicht over van (voormalige) uitbaters of eigenaars van gronden met historische solventverontreiniging. In ruil voor een vaste jaarlijkse bijdrage regelt en betaalt Vlabotex de wettelijk verplichte bodemonderzoeken en -saneringen.

De Vlaamse overheid past telkens hetzelfde bedrag bij als de sector zelf inlegt, waardoor ze de helft van de totale saneringskosten dekt. In 2025 keerde de overheid hiervoor 1,095 miljoen euro aan subsidie uit.

Concrete resultaten. In 2025 voerde Vlabotex 8 beschrijvende bodemonderzoeken uit, werden 7 bodemsaneringsprojecten conform verklaard, 9 bodemsaneringswerven opgestart en 9 bodemsaneringen beëindigd.

Tersana vzw (garage-, carrosserie- en landbouwmachinesector)

Tersana vzw ondersteunt de automotive- en landbouwsector bij bodemonderzoeken en -saneringen. Bedrijven konden hun saneringsplicht aan het fonds overdragen tot het einde van de aanmeldperiode op 31 januari 2025. Het huidige subsidiëringsprogramma van de Vlaamse Regering loopt nog tot en met 2028.

Net als andere fondsen botsen ook Tersana-aanvragers bij verkoop vaak op problemen door de aanwezige bodemverontreiniging. Omdat een klassieke procedure jaren kan aanslepen, werkt Tersana samen met OVAM aan specifieke oplossingen om de overdracht en verkoop van deze gronden vlotter te laten verlopen.

Concrete resultaten. Tersana startte in 2025 20 beschrijvende bodemonderzoeken en 17 bodemsaneringswerken op.

Waterbodems

LIFE Narmena: natuurlijke sanering van waterbodems

Met het project LIFE Narmena test OVAM, samen met zes partners, natuurgebaseerde saneringstechnieken op waterbodems en overstromingsgebieden die met metalen zijn verontreinigd. Het doel is om sanering te combineren met natuurherstel en de strijd tegen droogte.

Mijlpalen en resultaten in 2025

- **Grote Calie & Winkelsbroek.** Begin 2025 kreeg een kunstmatig moeras (een zogeheten constructed wetland) langs de Grote Calie zijn definitieve vorm om chroomvervuiling op te vangen. De monitoring hiervan én van de fytoremediatievelden (plantenzuivering) liep het hele jaar door.
- **Grote Laak.** In de zomer van 2025 zijn werken om het waterpeil op te krikken gestart in overstromingsgebieden Trichelbroek en Zammelsbroek. Deze werf werd in het voorjaar 2026 afgerond.
- **Winterbeek (Kloosterbeemden).** De natuurlijke sanering is hier al afgerond. De eerste resultaten laten een duidelijke daling zien van de biologische beschikbaarheid van de metaalverontreiniging.
- **Kennis delen.** In 2025 werkten de partners aan een toepassingskader en kreeg het project meer bekendheid via evenementen, webinars en persberichten.

PFASTER: brede aanpak van pfas-verontreiniging

In 2021 werden op de site van de voormalige papierfabriek De Naeyer in Willebroek hoge pfas-concentraties aangetroffen. Omdat wonen, landbouw en natuur hier sterk verweven zijn, en de verontreiniging zich uitstrekt tot het provinciedomein Broek de Naeyer, is een complexe aanpak nodig. Daarom startten we eind 2024 met 10 partners het Europese project PFASTER op, voor een geïntegreerde gebiedsvisie.

Focus en onderzoeken in 2025

Het project zette in 2025 volop in op onderzoek naar de exacte samenstelling en verspreiding van de pfas-verontreiniging:

- **Pfas-vingerafdruk.** Omdat de papierindustrie specifieke stoffen gebruikte, kunnen we een unieke vingerafdruk identificeren om het gedrag van pfas in het leefmilieu in kaart te brengen.
- **Voedselketen en ecosystemen.** In 2025 onderzochten we specifiek hoe pfas wordt opgenomen door planten en organismen, hoe de stof zich doorheen de tijd gedraagt en hoe de verspreiding in de voedselketen verloopt.

De opgedane kennis in Willebroek zal later gebruikt worden als blauwdruk voor andere Vlaamse regio's die met pfas-verontreiniging kampen.

NAAR GEZONDE BODEMS IN 2050

Een gezonde bodem is nodig voor veilig voedsel, zuiver water, biodiversiteit en klimaatregulering. Onze bodemkwaliteit staat zwaar onder druk door verontreiniging, erosie, betonnering en intensief ruimtegebruik. Het stoppen van deze achteruitgang en het herstellen van de bodem is een complexe taak.

Het doel van Bodem 2050 (gestuurd door OVAM en versterkt door de Europese Soil Monitoring Law) is om tegen 2050 overal gezonde en veerkrachtige bodems te realiseren.

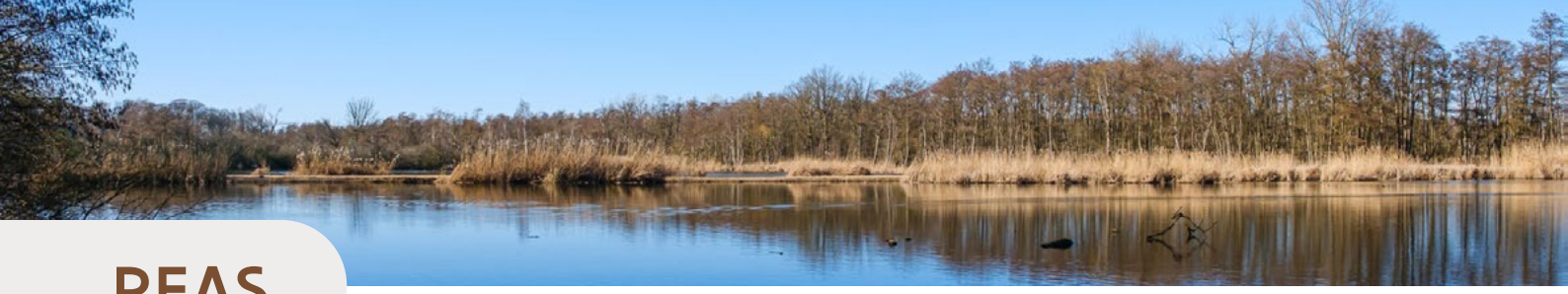
De aanpak verschuift hierbij van puur curatief (achteraf saneren van verontreiniging) naar een geïntegreerd beleid van Bodemzorg. Dat rust op twee grote pijlers:

- **Maatschappelijk bodembewustzijn:** iedereen (burgers, boeren, overheden) laten inzien hoe waardevol de bodem is, zodat een actieve zorgcultuur ontstaat.
- **Bodembewust handelen:** beleid en instrumenten ontwikkelen waarmee de bodem nu en in de toekomst duurzaam wordt gebruikt, beschermd en hersteld (regeneratief beheer).

De 4 grote actielijnen

Om dit toekomstbeeld te bereiken, zet OVAM momenteel in op vier concrete werkvelden:

- **Vernieuwing van het grondverzet.** Het vereenvoudigen van de traceerbaarheid van uitgegraven grond (exclusief via erkende bodembeheerorganisaties) en het bouwen van een centrale Databank Grondverzet om bodeminformatie transparant en toegankelijk te maken.
- **Aanpak van diffuse bodemverontreiniging.** Het in kaart brengen en monitoren van diffuse bodemverontreiniging (zoals microplastics en chemicaliën langs snelwegen/spoorwegen of pesticiden in de landbouw) om ecosystemen en de volksgezondheid te beschermen. Diffuse bodemverontreiniging is bodemverontreiniging die afkomstig is van diffuse bronnen of waarbij de relatie tussen de bron en/of risico-activiteit en de verontreiniging niet eenduidig is.
- **Onderzoek naar nieuwe stoffen (emerging contaminants).** Het stapsgewijs aanpakken van risicostoffen waarvoor nog minder gekende regels zijn, zoals pfas, microplastics en hormoonverstorende stoffen. Dit gebeurt via internationale netwerken (zoals EmConSoil en NORMAN) en grootschalige Europese onderzoeksprojecten (zoals PARC).
- **Gebiedswerking en samenwerking.** Grote maatschappelijke uitdagingen over de grenzen van sectoren heen aanpakken. Door samen te werken met partners binnen platformen zoals Grond+Zaken worden functies (zoals ruimte, water en natuur) met elkaar verbonden voor concrete resultaten op het terrein, zoals het opstarten van een netwerk voor regeneratieve bodemzorg.

Specifieke dossieropvolging

3M in Zwijndrecht

OVAM volgt de saneringsplicht van 3M nauwgezet op. 2025 stond in het teken van goed- en afkeuringen van verscheidene deelsaneringsprojecten, strakke deadlines en operationele stappen:

Woongebieden (zone 1A en overig woongebied)

- **Infrastructuur.** In de zomer van 2025 leverde de gemeente Zwijndrecht een vergunning af voor het bouwen van een transportbrug. Die is noodzakelijk voor de aan- en afvoer van grond voor de sanering van Zone 1A (het woon- en landbouwgebied dicht bij 3M).
- **Kwaliteitsplan ingediend.** Het saneringsproject voor het overige woongebied werd begin 2025 onder voorwaarden goedgekeurd. Op 19 september 2025 diende 3M het verplichte kwaliteitsplan met bijbehorende planning in.
- **Rapport afgekeurd.** OVAM keurde het evaluatierapport van een deelsanering in Zone 1A niet goed, omdat bleek dat aan een aantal voorwaarden van het conformiteitsattest niet was voldaan.

Niet-conformverklaringen en nieuwe deadlines

Eind februari 2025 verklaarde OVAM de plannen voor het grondwater, de natuurgebieden, de landbouwpercelen en de 3M-site zelf niet-conform. Dit leidde tot nieuwe deadlines voor 3M om gewijzigde plannen in te dienen:

- **Palingbeek.** Gewijzigd project ingediend op 30 september 2025, maar op 18 december 2025 niet-conform verklaard door OVAM omdat de voorgestelde aanpak de vuilvracht onvoldoende beperkte.
- **Broekbos**. Deadline op 1 april 2026.
- **3M-terrein en directe omgeving.** Deadline op 1 juni 2026.
- **Grondwater, landbouw en natuur.** Deadline op 1 december 2027.

Waterzuivering, Palingbeek en voorzorgsmaatregelen

- **Waterzuiveringsproject.** 3M diende begin 2025 een project in voor de waterzuivering van de hydraulische barrière, maar trok dit op 1 april 2025 zelf weer in na de eerdere niet-conformverklaring van de site-plannen.
- **Hydraulische barrière.** Een nieuw project voor de voortzetting van deze barrière werd op 21 november 2025 wél conform verklaard door OVAM.
- **Ruiming en extra maatregel Palingbeek.** De ruiming van de Palingbeek is in 2025 gestart. Vanwege de hardnekkige verontreiniging legde OVAM op 26 november 2025 een voorzorgsmaatregel op aan 3M: er moet maximaal oppervlakte- en grondwater worden opgepompt en gezuiverd om de vuilvracht onmiddellijk te reduceren. Een bijbehorend plan van aanpak volgde op 15 december 2025.

De Naeyer (Willebroek)

In de nieuwe woonwijk in Willebroek zijn in 2025 de bodemonderzoeken naar pfas afgerond. Via een nieuwsbrief en een bewonersvergadering deelden we de resultaten met de buurt.

De belangrijkste conclusies per zone:

- **Woonzone H (sanering noodzakelijk).** Er is pfas-verontreiniging aangetroffen die via de lucht, stof of eerdere grondverzetwerken is verspreid door voormalige papierfabriek De Naeyer. Dat vormt een gezondheidsrisico, maar blootstelling is te vermijden door de geldende no regret-maatregelen te blijven volgen. De percelen worden opgenomen in een bodemsaneringsproject zodra ook het onderzoek naar het grondwater en de waterlopen klaar is.
- **Woonzone K (sanering noodzakelijk).** Tussen de Mechelsesteenweg, de Zwarte Beek en de Kebbinglei is de bodem verontreinigd en moet er verplicht worden gesaneerd. In afwachting van de sanering gelden ook hier de no regret-maatregelen. Zodra het grondwater- en waterlopenonderzoek is afgerond, start de voorbereiding van de sanering. Opmerkelijk: Het aansluitende deel tussen de Kebbinglei, de Dorpstraat en de spoorweg is volledig pfas-vrij.
- **Woonzone O/Klein-Willebroek (beperkte verontreiniging).** Het bodemonderzoek toont aan dat er op de percelen in deze zone slechts sprake is van beperkt verhoogde pfas-concentraties die geen risico vormen. Voor zone O is dus geen bodemsanering voor pfas nodig.

Naast het lopende pfas-onderzoek zijn er in zone O andere verontreinigingen ontdekt die verplicht moeten worden gesaneerd:

- **Woonzone (oude ophooglaag).** OVAM vond zware metalen, PAK's, olie en arseen. Dit staat los van de papierfabriek, maar vormt wel een gezondheidsrisico. Bewoners kregen gebruiksadviezen via hun bodemattest.
- **Louis De Naeyerkaai.** De Vlaamse Waterweg nv stelde hier zware metalen, PAK's en pfas vast. Er is geen direct gezondheidsrisico, wel milieu-impact.
- **Asbest.** Op de kaai-site zit ook asbest in de grond. Door de dichte begroeiing en drassige bodem kunnen de vezels zich niet verspreiden. In afwachting van sanering is de zone afgesloten met hekken.

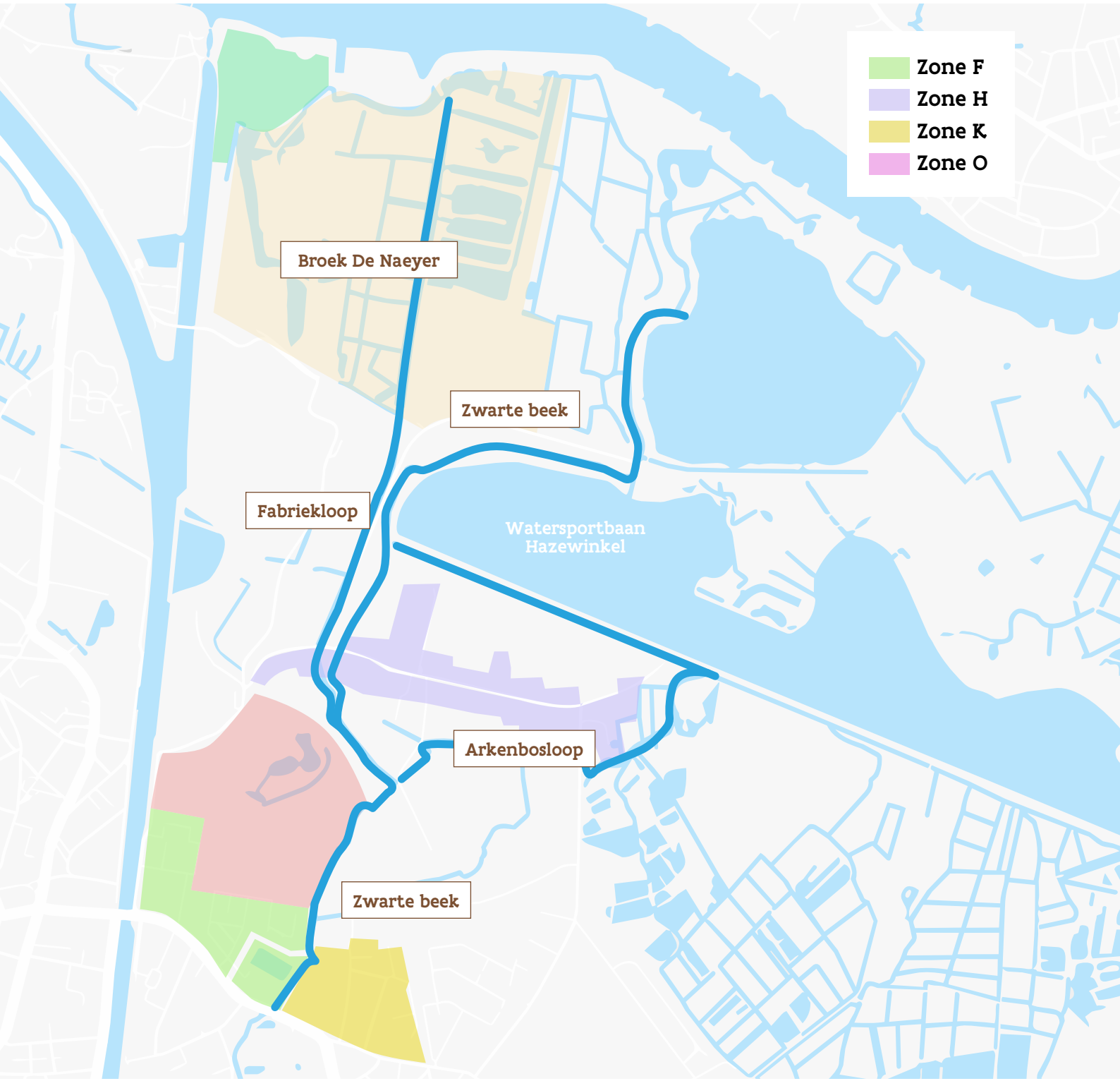
Waterbodemonderzoek

Waterloopbeheerders De Polder van Willebroek en de provincie Antwerpen zijn gestart met het waterbodemonderzoek van de Fabrieksloop, de Zwarte Beek, de Arkenbosloop en de oppervlaktewateren rond het natuurgebied Broek De Naeyer. De eerste resultaten van die onderzoeken zijn voorgesteld aan OVAM. Om de betrokken waterloopbeheerders financieel te ondersteunen, hebben we het initiatief genomen om het Uitgavendecreet aan te passen, een voorstel dat momenteel ter goedkeuring ligt bij de Vlaamse Regering.

Vervolgstappen

Tractebel Engineering voert het verdere onderzoek uit naar verontreiniging van de (water)bodem en het grondwater. De eerste gegevens wijzen op een omvangrijke grondwaterverontreiniging, waardoor een grootschalige aanpak zich opdringt. De situatie is complex omdat de verontreiniging uit zone F zich lijkt te mengen met die van het noordelijke broek en de waterlopen waarin de papierfabriek vroeger haar afvalwater loosde. Daarnaast moet ook het exacte aandeel van de aangrenzende kmo-zone nog verder in kaart worden gebracht.

Het Europese project LIFE PFASTER wordt in dit gebied ingezet om innovatieve onderzoeksmethodes en nieuwe saneringstechnieken uit te testen.

Waterbodemonderzoek van de Molenbeek, de Lievensbeek en de Vloedbeek in Ronse

Eerdere bodemonderzoeken toonden aan dat er bijkomend onderzoek nodig is om de verontreiniging met pfas en gebromeerde vlamvertragers in Ronse volledig in kaart te brengen. Nadat de Vlaamse Regering de waterbodems van de Molenbeek, Vloedbeek en Lievensbeek als prioritair aanduidde, stapte de provincie Oost-Vlaanderen als waterloopbeheerder naar de Raad van State. In 2025 verklaarde de Raad van State dat beroep definitief ongegrond, waardoor de provincie het waterbodemonderzoek moet uitvoeren. In de loop van 2025 is in Ronse een gebiedscoördinator aangesteld en overlegt OVAM maandelijks met een brede stuurgroep.

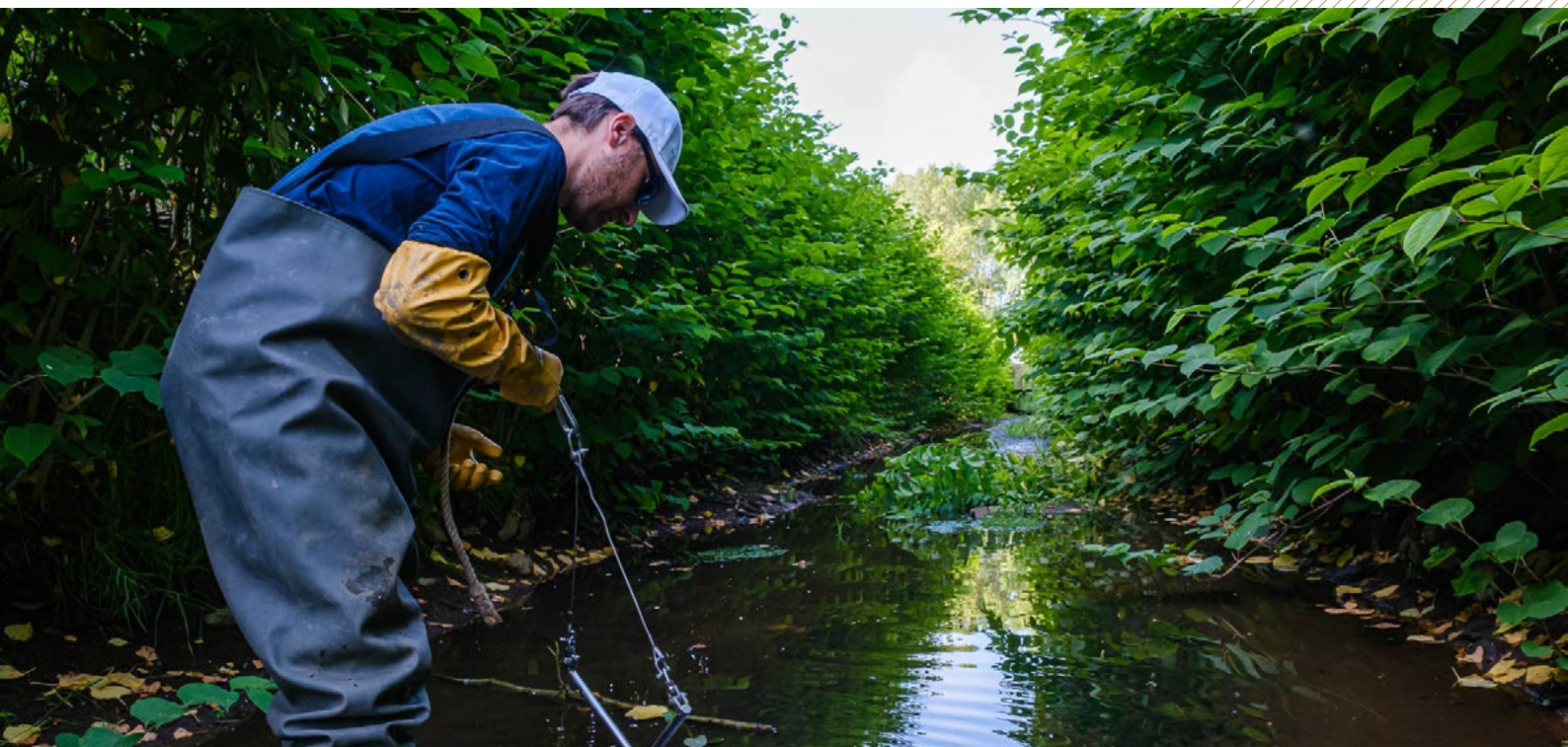
Waterbodemonderzoek van de Grote Nete

Voor het traject van de Grote Nete liepen er al vrijwillige beschrijvende bodemonderzoeken in opdracht van OVAM. Midden 2024 wees de Vlaamse Regering dit traject officieel aan, waardoor de beheerders binnen een termijn van drie jaar op eigen kosten een waterbodemonderzoek moeten uitvoeren. De Vlaamse Waterweg nv is ondertussen gestart met het onderzoek op het bevaarbare gedeelte. Om de overige onderzoeken te faciliteren, bereidt OVAM samen met de VMM, de Provincie Antwerpen en het FANC een samenwerkingsovereenkomst voor, waarbij alle beschikbare data worden verzameld en de opdracht voor het meest stroomopwaartse gedeelte (Bankei) is gegund.

Dossier Blaasveldbroek

In het natuurgebied Blaasveldbroek werd in de jaren 70 asbestafval van een asbestverwerkend bedrijf gebruikt om voormalige turfputten toegankelijk te maken. Het gebied is eigendom van het Vlaamse Gewest en wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Hoewel saneringswerken van OVAM in de jaren ‘90 en begin jaren 2000 de acute blootstellingsrisico’s succesvol wegnamen, blijkt uit recente vaststellingen dat een verdere, duurzame aanpak noodzakelijk blijft.

OVAM en het Agentschap voor Natuur en Bos hebben daarom besloten om de sanering en de natuurinrichting van het gebied gezamenlijk aan te pakken. Na een haalbaarheidsstudie is een bodemsaneringsproject uitgewerkt dat rekening houdt met de doelstellingen van beide agentschappen en aansluit bij de Blue Deal. Asbest wordt hier duurzaam afgedekt en ter plaatse onder water worden geborgen.

BEHANDELDE PARLEMENTAIRE VRAGEN EN PUBLIEKSVRAGEN

Ook in 2025 belandden er heel wat bodemgerelateerde vragen in de mailbox van OVAM. Dat waren er 9 schriftelijke, 5 actuele, 21 vragen om uitleg en 11 publieksvragen.

Op het Vlaamse mailadres pfas@vlaanderen.be werden in 2025 nog een 90-tal vragen gesteld die door OVAM werden opgepikt. Die kwamen vooral van burgers met een grond in de omgeving van een door pfas verontreinigde locatie.

Indien u naar aanleiding van dit jaarverslag vragen heeft of informatie wenst, kunt u contact met ons opnemen via info@ovam.be.

Lijst met afkortingen

MINA-plan = Milieu- en Natuurbeleidsplan
MINA-fonds = Milieu en Natuur Fonds
OBO = Oriënterend bodemonderzoek
BBO = Beschrijvend bodemonderzoek
BSP = Bodemsaneringsplan
BSW = Bodemsaneringswerken
GIR = Grondeninformatieregister

Colofon

HOOFDREDACTEUR
Ine Wenmaekers

CONCEPT, COPYWRITING EN VORMGEVING
Bridgeneers

FOTOGRAFIE
OVAM, Shutterstock, Ann Gewillig, Stijn Swinnen, VMM

WETTELIJK DEPOTNUMMER
D/2026/5024/23

OVAM
Stationsstraat 110
2800 Mechelen
ovam.vlaanderen.be